

ДО
Г-Н ТРАЙЧО ТРАЙКОВ
СЛУЖЕБЕН МИНИСТЪР НА
ЕНЕРГЕТИКАТА

ДО
Г-Н ХАСАН АДЕМОВ
СЛУЖЕБЕН МИНИСТЪР НА
ТРУДА И СОЦИАЛНАТА
ПОЛИТИКА

Относно: Обществено обсъждане на Наредба за критериите, условията и реда за определяне на статут на домакинство в положение на енергийна бедност и на статут на уязвим клиент за снабдяване с електрическа енергия

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ТРАЙКОВ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН АДЕМОВ,**

Институцията на омбудсмана следи отблизо темата за енергийната бедност и готовността на държавата да предостави необходимата подкрепа на лицата в нужда, в пълно съответствие и със стандартите и политиката на ЕС. Институцията на омбудсмана е, освен това, сред основните застъпници за въвеждането на ясни критерии за енергийна бедност и уязвими клиенти още при стартирането на дебатите по транспонирането на Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета.

Важно е да подчертая, че в институцията на омбудсмана продължават да постъпват жалби на граждани, които изразяват недоволство относно невъзможността да заплащат потребната от тях електроенергия, като посочват различни причини за това – социални, здравословни, финансови, инциденти. Ниските доходи в България не позволяват висок разход за енергия и затова много домакинства се ограничават от комфорт през зимата, и все повече през лятото, с нарастващите потребности от охлаждане.

Институцията на омбудсмана принципно подкрепя усилията на Министерството на енергетиката и Министерството на труда и социалната политика за създаване на нормативна рамка за идентифициране на домакинствата в положение на енергийна бедност и на уязвимите клиенти. В условията на високи енергийни цени и предстоящата либерализация на пазара на електроенергия подобна регулация има ключово значение за гарантиране на адекватна защита на уязвимите граждани.

В същото време в предложения проект се съдържат редица въпроси, които следва да бъдат внимателно анализирани.

1. Нарушаване на изискванията на Закона за нормативните актове.

Съгласно Закона за нормативните актове:

„Преди внасянето на проект на нормативен акт за издаване или приемане от компетентния орган съставителят на проекта го публикува на интернет страницата на съответната институция заедно с мотивите, съответно доклада, и предварителната оценка на въздействието по чл. 20. Когато съставителят на проекта е орган на изпълнителната власт, публикуването се извършва на Портала за обществени консултации...“ (чл. 26, ал. 4 ЗНА).

Съгласно чл. 28, ал. 4 от същия закон:

„Проект на нормативен акт, към който не са приложени мотиви, не се обсъжда от компетентния орган.“

Цитираните разпоредби са гаранция за спазването на основните принципи при изработването и приемането на нормативните актове - прозрачност, обосновааност и участие на заинтересованите лица.

В случая, публикуваният доклад не съдържа достатъчно ясни и конкретни мотиви, които да обосновават необходимостта от предлаганите съществени изменения. Липсата на ясни мотиви ограничава възможността за пълноценно участие на заинтересованите лица в общественото обсъждане, което на практика опорочава процедурата.

2. Неяснота относно необходимостта от съществено изменение на действащата наредба.

В доклада е посочено, че въз основа на Общите правила за работата на Информационната система за домакинствата в положение на енергийна бедност и за уязвимите клиенти са разработени предложения за съществено изменение на действащата Наредба, одобрена с Постановление № 267 на Министерския съвет от 7 декември 2023 г. (ДВ, бр. 103/2023 г.).

Същевременно, не става ясно какви са установените проблеми при прилагането на действащата наредба, нито **какво налага да отпадне разпоредбата на чл. 10 от действащата наредба, а именно, че определянето на статут на домакинство в положение на енергийна бедност и на уязвим клиент за снабдяване с електрическа енергия служи и за целите на изпълнението на чл. 146, ал. 3, т. 8 и чл. 20, т. 3 от Закона за енергийната ефективност – приоритетно изпълнение на мерки за повишаване на енергийната ефективност от задължените лица по чл. 14а, ал. 4, и от алтернативните мерки по чл.146, ал. 1 от Закона за енергийната ефективност.**

Този немотивиран подход ще лиши от възможност именно най-уязвимите групи от обществото да участват в приоритетно изпълнявани мерки, насочени към повишаване на енергийната ефективност на обитаваните от тях жилища.

3. Ограничително тълкуване на понятието „уязвим клиент“.

Съгласно Препоръка (ЕС) 2023/2407 на Европейската комисия относно енергийната бедност, понятието „енергийна бедност“ е свързано, но се различава от понятието „уязвими клиенти“. В европейското законодателство се подчертава, че уязвимостта може да произтича както от социални, така и от здравословни и възрастови фактори.

В българското законодателство понятието е въведено в § 1, т. 66в от Допълнителните разпоредби на Закона за енергетиката, съгласно което:

„Уязвим клиент за снабдяване с електрическа енергия“ е битов клиент, който купува електрическа енергия за битовите нужди на домакинство, на което той е член, и той и/или друг член на домакинството е в критична зависимост от електрическо оборудване поради възраст и/или здравословно състояние и/или получава месечни социални помощи и/или целева помощ за отопление.“

В проекта на наредба обаче в чл. 4, ал. 2, т. 1 и т. 2 е въведено допълнително условие, а именно: *разполагаемият доход след намаляване с разхода за енергия да бъде по-малък или равен на линията на бедност*. Това условие ограничава значително обхвата на защитата и на практика води до **несъответствие със законовата дефиниция** в Закона за енергетиката. Практически наредбата доразвива законовата дефиниция в противоречие на основни стандарти на нормотворческия процес.

4. Социални последици от предложеното ограничение.

Съгласно данни на Националния статистически институт към края на 2024 г.

- Лицата на възраст 65+ са 1 544 245 души, което представлява 24 % от населението на страната.

- От тях изложени на риск от бедност са 25,5 %.

Въвеждането на допълнителното условие за доход означава, че около 75 % от възрастните хора ще бъдат изключени от категорията „уязвим клиент“, независимо че поради възрастта си могат да бъдат силно зависими от електрическо оборудване и електрозахранване.

Подобен подход съществено ограничава защитата на значителна част от възрастните граждани, които често живеят сами, имат повишени здравни потребности и разчитат на електричество за отопление или медицински устройства.

Освен това, **не е ясно на какво основание е определена възрастовата граница от 65 години**, тъй като подобен критерий не произтича пряко от разпоредбите на Закона за енергетиката.

С оглед на горното изразявам становище, че макар проектът на наредба да представлява важна стъпка към изграждане на институционална рамка за идентифициране на енергийната бедност в България, в същото време редица предложени разпоредби пораждаат сериозни въпроси относно тяхната правна обосновааност и социална ефективност. Необходимо е:

- да бъдат ясно формулирани мотивите за предлаганите изменения;
- да се осигури пълно съответствие със законовата дефиниция за „уязвим клиент“ в Закона за енергетиката;
- да се избегне неоправданото ограничаване на кръга от лица, които се нуждаят от защита;
- да се предложи подход, който да отчита значими социални аспекти в България – според експертни данни на ИСК от 2025 г. хората, които са били неспособни да поддържат дома си достатъчно топъл, но не получават помощи, са почти 21%, като страната ни е на първо място в ЕС по този показател.

Поради това е необходимо критериите в наредбата да бъдат разработени така, че да осигуряват по-реална и ефективна защита на уязвимите граждани, а не да ограничават обхвата на защитата. Само при подобен подход нормативната уредба би могла да изпълни своята основна цел – реална защита на гражданите от енергийната бедност.

С уважение,

**ВЕЛИСЛАВА ДЕЛЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**